

Nganetshelo i mangadzaho ya Zimkhitha wa u fhefheḁa muyani

Tshiṭori nga Helen Brain

Zwifanyiso nga Magriet Brink

Ho vhuya ha vha na muṅwe musidzana we a vha a tshi pfi Zimkhitha we a sa vhuye a ima u sea. O ita uri khotsi awe vha nge vha a penga. Duvha liṅwe vho vha vha tshi khou mu reila u bva tshikoloni u ya hayani. Musi vha tshi swika mathomoni a bada, vho vha vho no dinalea! Vha imisa golo.

“U khou ya u litsha u sea kana u khou ṭoḁa u ya hayani nga milenzhe naa?” Vho vhudzisa. Fhedzi Zimkhitha a setshela nṭha.

“Zwo luga,” vho amba, “U nga ya hayani nga milenzhe.” Vho mu bvisa goloini vha reila vha ya hayani.

“Zimkhitha u ngafhi?” Ho vhudzisa mme awe musi khotsi awe vha tshi dzhena nga vothi la phanda. “Ndi khou bika zwiliwa zwine a zwi takalela nga maanda.”

“Mufumakadzi wanga,” khotsi awe vho amba. “Ndo mu tsitsa uri a ḁo tshimbila u bva khoneni ngauri o vha a sa khou ima u sea.”

“Nwananga ndi mu funesaho?” Mme a Zimkhitha vha a lila. “Vho ita uri nwananga ndi mu funesaho a tshimbile nga milenzhe u vhuya hayani? A eṭhe? Ndi khwiṅe ri tshi ya u mu ṭoḁa.” Vho sedza vho sedza, fhedzi Zimkhitha a sa wanale.

“Vho mu sia ngafhi?” Ho vhudzisa Mme. “U ngafhi, Ron?”

“Mufumakadzi wanga,” ho kakamela khotsi a Zimkhitha, vha tshi khou sedza fhasi ha tshiṭaka tshiṅwe na tshiṅwe na nṭha ha muri muṅwe na muṅwe.

“Zimkhitha!” Ho vhidzelela mme awe. “Ni ngafhi?”

Mufumakadzi a imisa goloi yawe. “Ndi nga vha thusa?” O vhudzisa.

“Ro xedza kusidzanyana kwashu,” ho amba mme a Zimkhitha. “Vho mu vhona naa?”

Mufumakadzi a reila u mona na buḽoko a vhuya u ḽa u vhiga, “Ndo vhona tshimange tshitswu, na mmbwa ya ṭaḽa, na munna a rengisaho miomva. Fhedzi a thongo vhona kusidzanyana.”

Khotsi a Zimkhitha vha sedza nṭha, Zimkhitha khou ḽa, u khou fhefheḽa nṭha, nṭha tshikhalani nṭha havho, u fana na baḽuni ḽa piṅki.

“Nandi naa!” Ho vhidzelela Mme. “O swikisa hani afho nṭha?”

Mufumakadzi wa u luga a lavhelesa kha lutombo, a sedza Zimkhitha a tshi khou fhefheḽa kha makole. “U khou ... sea naa?” o vhudzisa.

“Zimkhitha u dzulela u sea,” ho amba mme na khotsi awe mazha. “A ri koni u mu litshisa. Thetshelesani.” U bva nṭhanṭha kha lutombo u sea ha Zimkhitha ho pfala hu tshi khou lila sa bele ṭhukhu.

“Hai nandi!” Ho lila mme awe, vha tshi khou ṭanzwa zwanḽa nga muya. “A nga wela lwanzheni.”

“Kana, kha tshiṭaka tsha dzuvha,” ho gungula khotsi awe.

“Ndi nṅe rasaintsi,” ho amba mufumakadzi wa u luga, “tshiṅwe tsha zwithu zwa u thoma u guda ndi uri muya u a fhefheḽa. U tea u vha o mila muya munzhi musi a tshi khou sea zwa ita uri a fhefheḽe u fana na baḽuni.”

“Oho, oho, oho,” ho amba vhabebi vha Zimkhitha.

“Hu na nḽila nthihi fhedzi ya u vhuya fhasi,” ho amba mufumakadzi wa u luga. “Ri tea u ita uri a lile.”

“Mukalaha wanga,” ho amba mme awe. “A zwo ngo leluwa hezwo. Ndi nṅwana a dzulelaho u sea.”

“Ri tea u mu huwelela nga tshithu tshiṅwe tshi si tshavhuḽi,” ho amba khotsi a Zimkhitha, vha tshi khou phumula miṭodzi nga tshidugwana.

“Ri ṭoḽa vhatu vhanzhi nga maanḽa uri vha ḽo huwelela khathihi,” ho amba mufumakadzi. “A nga si kone u ri pfa arali ri vhararu fhedzi.” Vha mbo ḽi

lidza bele dza mavothi dzothe, vha hambela vhatu uri vha bevele nnda. Khotsi a Zimkhitha vha imisa vhuendi vha hambela muñwe na muñwe uri a de a thuse. Hu si kale vhatu vhanzhi vha vha vho kuvhangana, vha vha vha tshi khou sumbedzela na u taitaisa na Zimkhitha nga thingothendeleki dzavho.

Zimkhitha a sea o sea. Zwo vha zwi zwithu zwi takadzesaho zwe a vhuya a zwi vhona.

“Ri do amba mini tshine tsha do ita uri a lile?” Ho amba mufumakadzi wa u luga.

“Ndi a divha!” Ho amba khotsi a Zimkhitha, vha vha vhudza uri vha ri mini.

“Nthihi, mbili, raru, rothe khathihi zwino ...” Vho nea ndaela ho amba mufumakadzi wa u luga.

Nga zwenezwo fhedzi, tshigwada tsha sumba kha lutombo tsha huwelela, “Nandi naa, Zimkhitha! Ri khou kona u vhona rokho yanu!” Kule hangei makoleni Zimkhitha a vha pfa. A lavhelesa fhasi a vhona vhatu vha madana matanu vho sumba kha rokho yawe, a ima u sea.

A fhefheḁa a tshi vhuya fhasi. Zwenezwi a tshi khou vhuya fhasi makole a mu senengedza, a hambula uri zwi takadza hani u vha kule hangei ngeno vhatu vhañwe vha fhasi hangei. A thoma u sea hafhu.

“Mufumakadzi wanga,” ho amba khotsi awe. “Hezwo a zwo ngo shuma.”

“Ndi a divha!” ho amba mme awe. “Kha vha mu vhudze uri ri kho vhona phenthi yawe ya zwithomathoma.”

Zwenezwo tshigwada tsha femuluwa tsha huwelela nga mukosi muhulu vho fhelela, “Nandi naa, Zimkhitha! Ri kho vhona phenthi yanu ya zwithomathoma!”

Ndi honeha Zimkhitha a tshi ima u sea a fhefhedela fhasi nga mithara ya fuḥhanu. Fhedzi a lavhelesa kha vhuendi ho imaho na vhashumi vha TV na zwigidi zwa vhathu vhane vha khou mu ṭalela, A thoma u sea hafhu. A humela nṭha hafhu.

Mufumakadzi wa u luga a dzungudza ṭhoho yawe. “Ri kombetshedzea u vha na tshiṭuhu zwiṭuku,” a amba o khwaṭhisa ipfi. “Tshifhinga tshinwe na tshinwe u bva zwino muya u nga mu wana, ha vha hu hone hune a ḍo fhefhedela kule lwa tshoṭhe. Ndi tshifhio tshithu tsho vhifhesaho tshine vha humbula u tshi amba khae?”

Vha mbo ḍi thoma u kovhana mihumbulo uri vha ḍo tandulula thaidzo iyi. Nga murahu vha pfana kha ḷithihi.

“Roṭhe khathihi zwino,” ho huwelela khotsi a Zimkhitha, ho imiwa kha ṭhanga ya Mercedes Benz. “Muṅwe na muṅwe a huwelela nga mukosi muhulu, vhoṭhe khathihi.”

Tshigwada tshoṭhe tsha vhathu vha zwigidi zwiṅa, na mmbwa ya ṭaḍa, na tshimange tshitswu, na munna a rengisaho miomva vha huwelela khathihi, “NANDI NAA, ZIMKHITHA! RI KHOU VHONA PHENTHI YANU, NAHONE I NA BULI!”

Na zwenezwo Zimkhitha a ima u sea.

Fhasi a tsela. Fhasi, fhasi, fhasi. U swika fhasi, na fhasifhasi, u swikela a tsinisa na mavuni.

“Nwananga ndi mu funesaho!” Ho lila mme awe, vha tshi khou mu gavha nga milenzhe vha mu kokodzela mavuni. “Ndo livhuwa nga maanḍa no tsireledzea!”

Zimkhitha a lavhelesa kha tshigwada tsha vhatu vhothe, vho takala na u sea na u vhandelela zwanda zwavho. O vha o shona lwe a vhuya a vala tshifatuwo a shavhela hayani.

“Mufumakadzi wanga,” ho amba khotsi awe. “Ro vhaisa vhupfiwa hawe. O sinyuwa nga maanda.”

Zwenezwo vhatu vha langana hafhu nga ha tshithu tshavhuḁi tshine vha nga amba tshine tsha ḁo mu takadza.

“Rothe khathihi zwino,” ho huwelela mme awe.

Vha mbo ḁi ṭavha mukosi, “NANDI NAA, ZIMKHITHA! RO VHA RI TSHI KHOU TOU SWASWA!”

Zimkhitha a litsha u gidima.

“RI A NI FULUFHEDZISA!” Vhothe vha ṭavha mukosi. “A RONGO KONA U VHONA PHENTHI YAṆU ZWAVHUKUMA, NGAURI NO AMBARA VHURUKHU HA PINKI!”

Zimkhitha a thoma u sea.

“Ai, mu farenι nga u ṭavhanya,” ho huwelela mme awe.

Vha ita nga u ralo. Nga tshifhinga.

KHA VHA SUMBEDZE VHUKONI!

- Kha vha ole tshifanyiso tshavho vha tshi khou fhefheḁa na u sea. Vha kone
- u dzhenisa bulo ḁa muambo kha tshifanyiso tshavho vha ṅwale maipfi a
- muungo wa tshiseo tshavho khaḁo. Kha vha lingedze u shumisa maḁedere a
- saizi dzo fhambanaho khathihi na maḁedere danzi na maḁedere maṭuku vha
- tshi sumbedza uri tshiseo tshi ḁo vha tshi ṅtha kana fhasi lungafhani. Kha
- vha sumbedze tshifanyiso tshavho muṅwe muthu vha ri a lingedze u vhala
- bulo ḁa muambo!

Nganetsshelo i mangadzaho ya Zimkhitha wa u fhefheḁa muyani

Tshiḁori nga Helen Brain • Zwifanyiso nga Magriet Brink

Tshifanyiso

ḁioleni tshifanyiso no fhefheḁa muyani ni tshi khou sea. Nga murahu ni ite pulo ḁi re na maipfi ngomu kha tshifanyiso tshaḁu na maipfi a mubvumo wa tshiseo tshaḁu khaḁo. Ni ḁwale maipfi a vhuhulwane ho fhamba-fhambanaho khathihi na maḁedere danzi kana maḁedere maḁuku u sumbedza ḁḁila ine na setshela ḁḁha ngayo kana ḁḁila ine na setshela fhasi ngayo. Sumbedzani muḁwe muthu tshenetsho tshifanyiso ni mu humbele uri a vhale maipfi a re ngomu kha pulo!

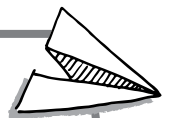
U Vhala

Vhalelani ḁḁha tshiḁori ni tshi khou shumisa maipfi o fhamba-fhambanaho a mme na khotsi a Zimkhitha, ni vhalele ḁḁha musi tshigwada tshi khou engedzea.

U ḁwala

Kha ri ri vhabebi vha Zimkhitha vho ita ḁḁivhadzo i re na ipfi “xela” uri vha thuswe u wana Zimkhitha. ḁwalani “XELA” mathomoni a bammbiri, ni tshi fhedza ni ole tshifanyiso tsha Zimkhitha. Nga fhasi hatsho, ḁlutshedzani uri ndi muthu-ḁe uri musi muthu o no vhala yeneyo ḁḁivhadzo a kone u ḁivha arali vho no mu vhona.

Vhutsila

Shumisani bammbiri, dzikhirayoni/pennde na tshinambatedzi/zwitepulara ni ite phenthi ine vhatu kha tshiḁori vha ḁo nga vha khou i vhona yo ambariwa nga Zimkhitha.

Kushumele

Sudzuluwani ni ite u tou nga ni Zimkhitha o fhefheḁa muyani. Zwino lingedzani u sudzuluwa sa baloni ḁihulwane ḁa pinki, makole o papamala tshikhalani, Zimkhitha o fhefheḁa muyani nahone mme a Zimkhitha vha tshi khou mu kokodzela kha ḁifhasi.

